

ΒΙΔΟΓΡΑΦΙΕΣ

Περιοδική έκδοση για τη βιομηχανική κληρονομιά
Τεύχος 2, Οκτώβριος 2023

Της σύνταξης...

Με την περιοδική έκδοση *ΒΙΔΟΓΡΑΦΙΕΣ*, η ομάδα των Βιομηχανικών Δελτίων Απογραφής στοχεύει να καλύψει ένα «ειδησεογραφικό» κενό και να συμβάλει στη συστηματική ενημέρωση για τα τεκταινόμενα της βιομηχανικής κληρονομιάς στην Ελλάδα. Οι *ΒΙΔΟΓΡΑΦΙΕΣ* θα συγκεντρώνουν μικρές ή μεγάλες ειδήσεις, φιλοδοξώντας να μετεξελιχθούν σε έναν έγκυρο «κόμβο» ενημέρωσης για την ελληνική βιομηχανική κληρονομιά.

«Το μετάξι θέλει τάξη κι άνθρωπο να το ξετάξει»

Στις 24-27 Απριλίου 2023 πραγματοποιήθηκε στο Σουφλί το 10ο Διεθνές Συνέδριο της *Bacsa* (Ένωση Μεταξιού Μαύρης & Κασπίας Θάλασσας και Κεντρικής Ασίας) με θέμα την «Αναγέννηση των σηροτροφικών βιομηχανιών στον 21ο αιώνα».

Το συνέδριο είχε μεγάλο ενδιαφέρον καθώς συγκέντρωσε επιστήμονες και επαγγελματίες στον τομέα της σηροτροφίας. Συμμετείχαν περίπου 50 συνέδριοι από 12 χώρες και συγκεκριμένα από την Τουρκία, Βουλγαρία, Ρουμανία, Σλοβενία, Ιταλία, Γερμανία, Δανία, Ουζμπεκιστάν, Αζερμπαϊτζάν, Γεωργία, Κούβα αλλά και την Ελλάδα.

Η πρωτοβουλία αυτή του Δήμου Σουφλίου και του Συλλόγου Φίλων Της Μετάξης «Η Χρυσάλλιδα» καθώς και του προέδρου της Γιώργου Τσιακίρη, δείχνει το πάθος και την αφοσίωση των ανθρώπων που ενδιαφέρονται για τη σηροτροφία και την ανάπτυξή της. Το Συνέδριο σκοπό είχε να ενισχύσει τη σηροτροφία και τη βιομηχανία του μεταξιού στον 21ο αιώνα μέσω της ανταλλαγής γνώσεων και ιδεών και της συλλογής νέων δεδομένων. Η ιστορία της πόλης του Σουφλίου γνωστή και ως η «πόλη του μεταξιού», είναι γραμμένη με γράμματα από καθαρό μετάξι πάνω στα μαυρόπευκα της παρθένας μέχρι χθες Δαδιάς και μες στα κουκουλόσιπτα των ορεινών χωριών. Το μετάξι δεν είναι μόνο το παρελθόν αλλά και το μέλλον της περιοχής και δυστυχώς είναι πολύ δύσκολο το έργο της ανάκαμψης της σηροτροφίας έπειτα από την καταστροφική πυρκαγιά. Πρέπει να γίνουν διαδικασίες αποκατάστασης και ανασυγκρότησης του αγροτικού περιβάλλοντος και των υποδομών.

Στο αναπιστήριο της βιοτεχνίας Τσακίρη. Αρχές δεκαετίας 1990
Φωτο αρχείο @Γρηγόρη Μπιστινά

Αυτό πρέπει να περιλαμβάνει την αναδάσωση, την επισκευή δικτύων ποταμών και την παροχή οικονομικής στήριξης στους αγρότες. Η αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πυρκαγιάς στη σηροτροφία απαιτεί συνεργασία μεταξύ των αγροτών, των κοινοτήτων, της κυβέρνησης και των οργανισμών που ασχολούνται με την αγροτική ανάπτυξη και την προστασία του περιβάλλοντος. Η δημιουργία μιας νέας ταυτότητας στην περιοχή θα πρέπει να στηρίζεται στην αειφόρο ανάπτυξη και τη σχέση με τη φύση, έτσι μόνο μπορεί να βοηθήσει στην αντιμετώπιση των προκλήσεων που προκύπτουν μετά από φυσικές καταστροφές. Είναι σημαντικό να υποστηρίξουμε τους σηροτρόφους και τις περιοχές που επλήγησαν μετά από τις καταστροφικές πυρκαγιές και στην ανάκαμψη τους, διασφαλίζοντας έτσι την διατήρηση αυτής της σημαντικής παραδοσιακής ασχολίας αλλά και την αειφόρο ανάπτυξη της περιοχής.

Πλημμύρες στη Θεσσαλία

Η ραγδαία μεταβολή του κλίματος σε συνδυασμό με τις ανεπαρκείς υποδομές και την έλλειψη ορθού αντιπλημμυρικού σχεδιασμού, οδήγησαν σε καταστροφή καλλιεργειών, κτηνοτροφικών μονάδων, οικιστικών υποδομών και κατασκευών. Σοβαρά προβλήματα και ανυπολόγιστες ζημιές αντιμετωπίζει επίσης πληθώρα βιομηχανικών και βιοτεχνικών εγκαταστάσεων, άλλες ενεργές και άλλες εγκαταλελειμμένες, ή σε επανάχρηση. Η ήδη λαβωμένη βιομηχανική μας κληρονομιά, μεγάλο μέρος της οποίας έχει καταγραφεί από τη ΒΙΔΑ, δέχθηκε ένα νέο σφοδρό χτύπημα.

Εκφράζουμε τη βαθιά θλίψη μας για τις απώλειες ζωών και για τις ζημιές που προκλήθηκαν από τις καταστροφικές πλημμύρες που έπληξαν το κεντρικό τμήμα της χώρας, ιδιαίτερα την περιοχή της Θεσσαλίας, μετά το πέρασμα αρχικά της καταιγίδας Daniel και μετέπειτα της Elias. Δηλώνουμε την αλληλεγγύη μας σε όλους τους κατοίκους αυτών των περιοχών και θα προσπαθήσουμε να συμβάλλουμε, στο μέτρο του δυνατού και από τη δική μας πλευρά, στις προσπάθειες ανόρθωσης των πληγέντων περιοχών. Θα συνεχίσουμε την καταγραφή των βιομηχανικών κτισμάτων και την

Κατεστραμμένες περιουσίες στη Μεταμόρφωση Καρδίτσας (φωτ.: EU-ROKINISSI/Τατιάνα Μπόλαρη)

ενημέρωση των παλαιότερων αποδελτιώσεων σχετικά με τη σημερινή κατάσταση των βιομηχανικών καταλοίπων, πάντα με σκοπό τη διάσωση και την ανάδειξή τους.

Πολιτιστική Δημιουργία και Επανάχρηση

Στην κεντρική ενότητα αυτού του τεύχους, φιλοξενούμε δύο εξαιρετικές προσπάθειες που στόχο έχουν την ενίσχυση του πολιτισμού και την αξιοποίηση της βιομηχανικής μας κληρονομιάς. Αυτές οι προσπάθειες έρχονται από δύο γυναίκες, μέλη της ΒΙΔΑ.

Καπναποθήκες της Ελλάδας: Απομεινάρια Βιομηχανικής Κληρονομιάς

Οι καπναποθήκες αποτελούν ένα σημαντικότατο τεκμήριο βιομηχανικής κληρονομιάς για την χώρα μας. Η καλλιέργεια, επεξεργασία και πώληση καπνού υπήρξε μια ευρύτατη παραγωγική και εμπορική δραστηριότητα που επηρέασε την οικονομία του 20^{ου} αιώνα και διαμόρφωσε ήθη, έθιμα και την ταυτότητα των σύγχρονων κοινωνιών. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι καπναποθήκες της Καβάλας, της επονομαζόμενης «Μέκκας του Καπνού». Σήμερα, εντοπίζουμε μέσα στον αστικό ιστό περίπου 59 κτίρια και συμπλέγματα κτιρίων από τα 120 που υπήρχαν μέχρι το 1913 μόνο στην πόλη της Καβάλας. Χάρη στο εμπόριο φύλλων καπνού Ανατολικού τύπου (Μπασμάς), η πόλη απέκτησε δρόμους, σύνδεση με την επαρχία ενώ πραγματοποιήθηκε και η επιχωμάτωση του λιμανιού. Με την παρακμή του εμπορίου καπνού Ανατολικού τύπου μετά τον Β΄ Παγκόσμιο πόλεμο, τα κτίρια αυτά παρήλθαν κατά πλειονότητα σε αχρησία, (ορισμένα χρησιμοποιούνται τμηματικά με πλήρη αλλαγή χρήσης), με τον μηχανολογικό τους εξοπλισμό να στέκεται παρωπλισμένος και τις εγκαταστάσεις τους να είναι πλέον υπό κατάρρευση.

Δυστυχώς, παρόλη την έκταση της κληρονομιάς του καπνού-καθώς καπναποθήκες και καπνόσπιτα (δηλαδή εμπορική και χορική επεξεργασία αντίστοιχα) συναντάμε από την Αλεξανδρούπολη μέχρι και την Κέρκυρα, τον Βόλο, το Αγρίνιο, την Αθήνα και την Κρήτη-δεν δίνεται η πρέπουσα σημασία τόσο στην καταγραφή όσο και στην ανάδειξη και την συντήρηση της.

Το συγκεκριμένο κενό φιλοδοξεί να καλυφθεί με την δημιουργία μιας ιστοσελίδας (<https://www.tobacowarehouses.gr>) που να

περιέχει όλες τις καπναποθήκες της Ελλάδας, ξεκινώντας από την Ανατολική Μακεδονία και Θράκη, με στοιχεία για τις Καπναποθήκες της Καβάλας.

Στόχος της έρευνας αυτής στα πλαίσια διδακτορικής μελέτης στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο είναι να αποτελέσει μια συγκεντρωτική καταγραφή και να δημιουργήσει την πρώτη διαδικτυακή βάση δεδομένων. Αποτελεί ένα έργο σε εξέλιξη, καθώς σταδιακά θα εμπλουτίζεται με την καταγραφή των καπναποθηκών Κιλκίς, Σέρρων Δράμας, Ξάνθης, Κομοτηνής και Αλεξανδρούπολης, Βόλου και Αγρινίου.

Στην παρούσα ιστοσελίδα εντοπίζεται και μια εικονική περιήγηση στην καπναποθήκη Τοιμίνο στην Καβάλα, με στόχο την διάσωση της βιομηχανικής κληρονομιάς και την αναμόχλευση του ενδιαφέροντος κυρίως της νεότερης γενιάς μέσω της τεχνολογίας (digital heritage). Τέλος, η ιστοσελίδα εμπεριέχει και έναν διαδραστικό χάρτη, με την τοποθεσία των καπναποθηκών στον σύγχρονο ιστό της Καβάλας, Κιλκίς, Σερρών, Νιγρίτας, Κομοτηνής, Αλεξανδρούπολης και την σταδιακή προσθήκη των καπναποθηκών Δράμας και Ξάνθης. Ο χάρτης εμπεριέχει φωτογραφική αποτύπωση, στοιχεία κατασκευής, ιδιοκτησιακό καθεστώς και αρχιτεκτονικά στοιχεία.

Η Βίκο Φραγκοῦδη γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη.

Είναι υποψήφια διδάκτωρ στο Ιόνιο Πανεπιστήμιο.

Η διατριβή της αφορά τον αντίκτυπο της αστικής ανάπτυξης με γνώμονα την πολιτιστική κληρονομιά

Πολιτιστική Δημιουργία και Επανάχρηση

Το Παστάλι

Ο Βούλγαρος καπνέμπορας Marco Nestoroff το 1928 στο εμβληματικό έργο του «Les tabac d' Orient» («Τα καπνά της Ανατολής») όρισε την ποικιλία Μπασμά Κιρέτσιλερ ως τον ευγενέστερο και ακριβότερο καπνό του κόσμου, την εστεμμένη Βασίλισσα των Καπνών. Το χωριό Κιρέτσιλερ (σημερινή Παλιά Χρύσα) στο νομό Ξάνθης υπήρξε για πολλά χρόνια το επίκεντρο της πιο αρωματικής ποικιλίας καπνών ανατολικού τύπου με μεγάλη εμπορική αξία. Σε αυτό το ιδιόμορφο για πολλούς λόγους καπνοτόπι βρίσκεται εδώ και 113 χρόνια η εξεταζόμενη αγροικία - προβιομηχανικός χώρος που συγκροτείται ως μια «τριπλέτα του καπνού»: καπνόσπιτο, «σαντζάκι» (ημιπαίθριος χώρος επεξεργασίας, ξήρασης και αποθήκευσης του καπνού και καπνοχώραφο με λίθινη δεξαμενή συγκέντρωσης νερού.

Το **Παστάλι**, όπως θα είναι η επίσημη ονομασία της αγροικίας φιλοδοξεί να αποτελέσει έναν ιδιότυπο «σταθμό φιλοξενίας» άμεσα σχετιζόμενο με τη βιομηχανική αρχαιολογία επιδιώκοντας η βιωσιμότητα του να συνδεθεί μέσα από την αναδίφηση του παραγωγικού παρελθόντος και τη δημιουργική σύνδεση με το παρόν: Χώροι διαμονής και φιλοξενίας για ερευνητές, φοιτητές, αλλά και για το ευρύτερο κοινό, βιβλιοθήκη - εντευκτήριο, εκπαιδευτικές δράσεις, καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, προβολή του παραγωγικού παρόντος υλικού και άυλου, καθώς και παραγωγική επανάχρηση του αγροτικού χώρου βασιζόμενη στις αρχές της αεικαλλιέργειας (permaculture). Η όλη φιλοσοφία του χώρου εδράζεται στην επιστημονική αντίληψη ότι το παραγωγικό μας παρελθόν το μελετάμε για έναν πρωταρχικό και ουσιώδη λόγο: την επανάκτηση της παραγωγικής μας αντίληψης.

Νέες χρήσεις εμπνευσμένες από το παρελθόν.

Βασική λειτουργία που θα καθορίσει τη βιωσιμότητα του όλου εγχειρήματος είναι φυσικά η αξιοποίηση του κτιριακού αποθέματος (χώροι φιλοξενίας): α) Το **Καπνόσπιτο**: ο κεντρικός χώρος φιλοξενίας. β) Η ανακατασκευή-αναπαλαίωση του μικρού πέτρινου οικήματος (εντός της μεγάλης αυλής) που φιλοξενούσε εποχιακούς εργάτες στην καπνοκαλλιέργεια. **Σαντζάκι**: Το σαντζάκι ο ημιπαίθριος χώρος επεξεργασίας και αποθήκευσης του καπνού στην αγροικία μπορεί να επιτελέσει πολλαπλούς ρόλους τόσο μόνιμου χαρακτήρα όσο και περιοδικού: 1. Ως χώρος φιλοξενίας με τη δημιουργία ενός μικρού loft (στη νοτιοδυτική γωνία του εναπομείναντα κτιρίου) με την επανάχρηση των αποθηκευμένων υλικών του κτιρίου που συλλέχθηκαν και τη χρήση των νέων κατάλληλων υλικών και τεχνικών. 2. Συντήρηση του υπόσκαφου υπογείου (Κuyu) και κάλυψη του με ξύλινο δάπεδο (όπως ακριβώς υπήρχε) το οποίο σε επιλεγμένα σημεία θα διασπάται με την προσθήκη γυάλινου δαπέδου, έτσι ώστε να είναι ορατός ο χώρος στο θεατή. Ο χώρος θα επαναχρησιμοποιηθεί ως χώρος αποθήκευσης, έκθεσης και δοκιμής τροφίμων και ποτών. 3. Στη νοτιανατολική γωνία του σαντσακιού, η οποία εφάπτεται της κεντρικής οικίας, θα δημιουργηθεί ένα

μικρό θερμοκήπιο (green room) με τις απαραίτητες αρχιτεκτονικές παρεμβάσεις. 4. Ο κεντρικός χώρος του σαντσακιού θα παραμείνει ως έχει με την επιπλέον προσθήκη σιδηροδοκών και τη δημιουργία ξύλινων παταριών σε σχήμα Γ, όπου και θα βρίσκεται τμήμα της βιβλιοθήκης (βιβλιογραφία σχετική με την παραγωγική ταυτότητα της περιοχής και ευρύτερα τη βιομηχανική κληρονομιά) σε άμεση επικοινωνία με το εντευκτήριο στον κάτω χώρο. 5. Τέλος, ο κεντρικός βασικός χώρος μπορεί να φιλοξενήσει περιοδικά εκπαιδευτικές, καλλιτεχνικές και κοινωνικές εκδηλώσεις αξιοποιώντας παράλληλα τον χώρο της μεγάλης περικλειστής αυλής έκτασης 500τκ. Με λίγα λόγια η επανάκτηση-ανακατασκευή και συντήρηση μερών του σαντζακιού θα αποτυπώνει μουσειογραφικά (διατήρηση εξωτερικού περιγράμματος με την ενσωμάτωση αναστρέψιμων σύγχρονων κατασκευών) και μουσειολογικά την πρότερη χρήση του (αναφορά στην καπνοκαλλιέργεια) ενσωματώνοντας νέες λειτουργίες εμπνευσμένες από το παρελθόν αλλά και σύγχρονες βιώσιμες για το Παστάλι χρήσεις.

Ο αγρός έκτασης 2,5 στρεμμάτων, περιστοιχισμένος από οποροφόρα δέντρα (αμυγδαλιές, καρυδιές) φιλοξενούσε ένα τοπικό καπνοχώραφο. Ο σχεδιασμός θα βασιστεί στις αρχές της permaculture (αεικαλλιέργεια) μια τεχνική καλλιέργειας, που έχει ως σκοπό την αξιοποίηση βιώσιμων πόρων, σχεδιάζοντας ανθρώπινες εγκαταστάσεις που λειτουργούν ως παραγωγικά οικοσυστήματα, χωρίς σπατάλη και χωρίς τη χρήση ορυκτών καυσίμων (David Holmgren, *μτφρ: Φίλιππος Παραθρόφυλλος, Χρυσάνθη Λύτρα, 2015, σελ 2*). Η επιλογή εφαρμογής των αρχών της permaculture στον αγρό κρίνεται αναγκαία προκειμένου να βελτιωθεί ο υδροφόρος ορίζοντας και η απρόσκοπτη καλλιεργητική λειτουργία του. Η μελέτη του σχεδιασμού του χώρου θα γίνει σε συνεργασία με εξειδικευμένους επιστήμονες αρχιτεκτονικής τοπίου και ειδικούς επιστήμονες στην permaculture ενσωματώνοντας αδρομερώς και όχι με φορτική λεπτομέρεια παράλληλα μια μουσειολογική διαδρομή του καπνού από το χωράφι, στο σαντζάκι και στο καπνόσπιτο.

Το Παστάλι ήδη έχει ξεκινήσει λιγάκι ανορθόδοξα τη λειτουργία του (κενό χωρίς ρεύμα) φιλοξενώντας δυο σημαντικές δράσεις: Πρώτη εξωστρεφής δράση η συμμετοχή του στο περιφερειακό αφιέρωμα (Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης) μνήμης για τη συμπλήρωση 80 χρόνων από την εξόντωση των Ελλήνων Εβραίων της περιοχής μας στα κρεματόρια της Τρεμπλίνκα. Για τρεις μήνες φοιτητές και πολίτες διαφόρων επιστημονικών κλάδων συμμετείχαν στο δωρεάν εργαστήριο (workshop) «Μια ντουλάπα, 3 πόλεις, 1 ιστορία», το οποίο πραγματοποιήθηκε στο Παστάλι. Μέσα από ένα «ευτελές κατάλογο του βιομηχανικού παρελθόντος ξετυλίχτηκε η παρουσία της εβραϊκής κοινότητας της Ξάνθης άμεσα συνδεδεμένη με το καπνικό παραγωγικό παρελθόν της. Δεύτερη εκπαιδευτική δράση η συνεργασία με το εργαστήρι δημιουργικής γραφής «Φιλαναγνωσία» (υπεύθυνη: Βασιλική Στρώλη). Μαθητές του εργαστηρίου της Φιλαναγνωσίας συμμετείχαν σε ένα πείραμα προσομοίωσης της ζωής των συγγραφέων του παρελθόντος χωρίς ρεύμα, με κεριά γύρω από μια σόμπα με αναφορές φυσικά στο καπνικό παρελθόν του σπιτιού και του χωριού.

Η αναδίφηση του παρελθόντος είναι βασικό μέλημα και επιδίωξη για το Παστάλι, αναδεικνύοντας την υλική και άυλη πολιτισμική κληρονομιά, το παραγωγικό μας παρελθόν αλλά και παραγωγικό μας παρόν, την προβολή του σύγχρονου κόσμου της καινοτομίας και της εργασίας, την επιθυμία για την αλλαγή της παραγωγικής μας συμπεριφοράς.

Η Μαρία Πετρά γεννήθηκε στην Ξάνθη.

Είναι βιομηχανική αρχαιολόγος - μουσειολόγος,

ΜΑ στην Πολιτισμική Πληροφορική και Επικοινωνία

Μέλος του ΙΚΚΙΚ (Ινστιτούτο Κοινωνικών Κινημάτων & Ιστορίας Καπνού)

Εθνικό Δίκτυο Υποδομών Τεχνολογίας και Έρευνας & Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο

ΕΘΝΙΚΟΣ ΥΠΕΡΥΠΟΛΟΓΙΣΤΗΣ «ΔΑΙΔΑΛΟΣ» ΤΗΣ ΕΔΥΤΕ-GRNET ΣΤΟ ΔΙΑΤΗΡΗΤΕΟ**ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΟ ΜΝΗΜΕΙΟ**

Ένα από τα πλέον σημαντικά κτίρια της πρώην Γαλλικής Εταιρείας Μεταλλείων Λαυρίου αποκτά νέα χρήση. Είναι ο Ηλεκτρικός Σταθμός ο οποίος κατασκευάστηκε στο Λαύριο την ίδια εποχή, το 1900-1905 που κατασκευαζόταν ο αντίστοιχος ΑΗΣ Νέου Φαλήρου για να ηλεκτροδοτήσει την Αθήνα και τον Πειραιά. Σήμερα αποτελεί τμήμα του Τεχνολογικού Πολιτιστικού Πάρκου Λαυρίου (ΤΠΠΑ) του ΕΜΠ. Στο βιομηχανικό μνημείο θα στεγαστεί ο εθνικός υπερυπολογιστής «**Δαίδαλος**» της GRNET. Ο σχεδιασμός ανταποκρίνεται σε υψηλές αισθητικές και κατασκευαστικές απαιτήσεις, καθώς ο χώρος θα είναι ανοιχτός και στο κοινό. Το κτίριο, ο υπάρχων μηχανολογικός εξοπλισμός, η εμβληματική γερανογέφυρα, οι θολωτοί υπόγειοι αγωγοί και ο περιβάλλον χώρος διατηρούνται ακέραια στην αυθεντική ιστορική τους μορφή. Οι ειδικές συνθήκες που απαιτεί ο «**Δαίδαλος**» υποδεικνύουν τη δημιουργία ενός νέου κελύφους εντός του κτιρίου του πρώην Ηλεκτρικού Σταθμού. Ένας γυάλινος κλωβός, ελλειπτικού σχήματος, δέχεται τα δίκτυα των υπολογιστών προκειμένου να επιτευχθεί η ομαλή ένταξή τους στο υφιστάμενο κτίριο, ενώ η διαφανής, υλικότητά του μεγιστοποιεί την οπτική επαφή με τις εγκαταστάσεις του Υπερυπολογιστή, φορτίζοντας συμβολικά τη νέα χρήση. Η κατασκευή του θα εξυπηρετεί τη διατήρηση σταθερής θερμοκρασίας, την προστασία από εξωγενείς παράγοντες και τον έλεγχο προσβασιμότητας εντός του χώρου του υπολογιστικού συστήματος. Εκτός των βασικών υποδομών δημιουργούνται χώροι περιήγησης, ξενάγησης, έκθεσης και εργασίας.

Μέσα από την υποδοχή του συστήματος «**Δαίδαλος**», τα έργα αποκατάστασης προσβλέπουν στην ανάδειξη του εμβληματικού κτιρίου του πρώην Ηλεκτρικού Σταθμού, με όρους λειτουργικότητας, αισθητικής και βιωσιμότητας. Η ταυτότητα του νέου έργου είναι απολύτως συμβατή τόσο με τον ερευνητικό-τεχνολογικό και πολιτιστικό χαρακτήρα του πάρκου όσο και με τη μνημειακότητα του χώρου. Ένα κτίριο που κατασκευάστηκε για μία καινοτόμο χρήση, στις αρχές του 20ου αιώνα, την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, αναβιώνει με μία εξίσου πρωτοποριακή τεχνολογική χρήση, την εγκατάσταση ενός εθνικής και διεθνούς εμβέλειας υπερυπολογιστικού συστήματος, του «**Δαίδαλος**». Η σχετική μελέτη εγκρίθηκε από το Κεντρικό Συμβούλιο Νεωτέρων Μνημείων του Υπουργείου Πολιτισμού στις 03/08/2023. Η αρχιτεκτονική, στατική και ηλεκτρομηχανολογική μελέτη έγινε από το ΕΜΠ, με επικεφαλής των αρχιτεκτονικών τον αναπληρωτή καθηγητή Τηλέμαχο Ανδριανόπουλο, στατικών τον Θανάση Κοντιζά, τον Κωνσταντίνο Βασιλείου της ΕΔΥΤΕ και τον Σταύρο Λιβαδά.

Συντελεστές

Ο Νίκος Μπελαβίλας γεννήθηκε στον Πειραιά. Καθηγητής πολεοδομίας και ιστορίας της πόλης στο Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο και διευθυντής στο Εργαστήριο Αστικού Περιβάλλοντος.

Αναβολή Συνεδρίου Ελληνικού Τμήματος TICCIH**ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ Δ.Σ. ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΙΚΟΥ ΤΜΗΜΑΤΟΣ TICCIH**

Οι καταστροφικές πλημμύρες που έπληξαν τη Θεσσαλία το τελευταίο διάστημα κόστισαν σε ανθρώπινες ζωές, σε περιουσίες, σε ανυπολόγιστες καταστροφές στο ζωικό και φυτικό κεφάλαιο, στις υποδομές, αλλά και σε σημαντικούς πολιτιστικούς πόρους. Οι τραγικές αυτές συνθήκες επιβάλλουν την αναβολή του συνεδρίου του Ελληνικού Τμήματος TICCIH, καθώς αυτό το διάστημα προέχει η αποκατάσταση των ζημιών, η στήριξη των ανθρώπων και η ανάκαμψη της ευρύτερης περιοχής. Ο τόπος διεξαγωγής του Συνεδρίου παραμένει η Λάρισα και επιδιώκουμε αυτό να πραγματοποιηθεί στα τέλη της άνοιξης του 2024.

Κτήμα Δρακόπουλου

Στα 1882 στην περιοχή Πατησίων δημιουργήθηκε και λειτούργησε το εργοστάσιο εριουργίας της εταιρίας «Σ. Βεζανής και Σελάς». Η επιχείρηση πουλήθηκε το 1922 στην Ομόρρυθμη Εταιρία Κ. & Α. Δρακοπούλου, που έστρεψε το εργοστάσιο στη βαμβακούργια. Δίπλα στο εργοστάσιο ο Δρακόπουλος έχτισε μια έπαυλη και λίγο πιο κάτω ένα βοηθητικό κτίριο σε νεοκλασικό ρυθμό και ένα κτίριο γραφείων. Το εργοστάσιο σταμάτησε τη λειτουργία του περίπου στα μέσα της δεκαετίας του '50. Ο Δρακόπουλος πέθανε το 1977 σε ηλικία 97 ετών και άφησε τις μετοχές του και όλη την ακίνητη περιουσία του στον Ελληνικό Ερυθρό Σταυρό (ΕΕΣ). Μετά από χρόνια εγκατάλειψης, βανδαλισμών και λεηλασιών των διατηρητέων και μη κτισμάτων του, αλλά και δημόσιας συζήτησης για την «αξιοποίησή» του, εκδόθηκε, τον Αύγουστο του 2009 άδεια κατεδάφισης, με στόχο την ανέγερση πολυώροφου κτιρίου και υπόγειο πάρκινγκ. Οι κάτοικοι της περιοχής αντέδρασαν και με συντονισμένη και δυναμική δράση ακύρωσαν την κατεδάφιση και κατάφεραν να διαφυλάξουν το ιστορικό κτήμα. Σήμερα το πάρκο παραμένει στη θέση του, αλλά παρουσιάζει μία θλιβερή εικόνα με τα ερειπωμένα και κατεστραμμένα κτίρια. Η συνεχιζόμενη περιπέτεια του κτήματος Δρακόπουλου αναδεικνύει τα προβλήματα και τις προκλήσεις που συχνά αντιμετωπίζουν τα ιστορικά και πολιτιστικά αξιόλογα κτίρια και εκτάσεις στις αστικές περιοχές. Η διατήρηση και η αξιοποίηση των ιστορικών κτιρίων απαιτούν συνεχή προσπάθεια, συνεργασία και δέσμευση από τις τοπικές αρχές και την κοινότητα, προκειμένου να διατηρηθεί η πολιτιστική κληρονομιά για τις μελλοντικές γενιές.

Ημερίδα για τα Μεταλλεία Σεριφου

Στις 4 Ιουνίου πραγματοποιήθηκε στη Χώρα Σεριφου, Επιστημονική Ημερίδα με θέμα τη μεταλλευτική δραστηριότητα του νησιού και της κουλτούρας που διαμόρφωσε, από το απώτερο παρελθόν έως το σήμερα, με κύριο προσανατολισμό το όραμα της διάσωσης του μεταλλευτικού τοπίου. Κοινός στόχος όλων των εμπλεκόμενων είναι η διάσωση της Σκάλας Φόρτωσης, η ολοκλήρωση της αποκατάστασης του Διοικητηρίου στο Μέγα Λιβάδι και εντέλει η υλοποίηση του Υπαίθριου Μουσείου Μεταλλευτικών Δραστηριοτήτων και Ορυκτού Πλούτου Σεριφου.

Α Ν Τ Ι Φ Α Σ Ε Ι Σ

(πρώην) ΕΛΑΙΟΥΡΓΕΙΟ ΑΞΕΛΟΥ

Το ελαιουργείο Ιστιαίας ανήκε στην οικογένεια Αξελού με καταγωγή από τον Βόλο. Δυστυχώς το κτίριο δεν υπάρχει πια... Θα μπορούσε να λειτουργεί ως τοπόσημο της περιοχής και να χρησιμοποιείται από την τοπική κοινωνία. Ευτυχώς τουλάχιστον, έχει καταγραφεί από τη ΒΙΔΑ.

ΦΑΜΠΡΙΚΑ ΚΟΚΚΙΝΙΔΗ

Σε εξέλιξη βρίσκεται η αποκατάσταση της παλαιάς ισόγειας Φάμπρικας και η μετατροπή της σε εκθεσιακό χώρο

στο Κεραμούτσι Μαλεβιζίου. Ο Δήμος Μαλεβιζίου πέτυχε την ένταξη του έργου στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Υποδομές Μεταφορών, Περιβάλλον και Αειφόρος Ανάπτυξη 2014-2020» (ΥΜΕΠΕΡΑΑ). Η φάμπρικα Κοκκινίδη, αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα μονάδας επεξεργασίας του ελαιόκαρπου της προβιομηχανικής εποχής. Αξίζει να σημειωθεί πως εντός του παλιού ελαιοτριβείου διατηρείται και το μεγαλύτερο μέρος του εξοπλισμού του για την παραγωγή του ελαιόλαδου με την παραδοσιακή μέθοδο. [Δελτίο της ΒΙ.Δ.Α.ς](#)

Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής (ΒΙΔΑ) / Vault of Industrial Digital Archives (VIDA)

Βιομηχανικά Δελτία Απογραφής (ΒΙΔΑ)
 Αστική Μη Κερδοσκοπική Εταιρεία
 Vault of Industrial Digital Archives (VIDA)
 Non Profit Civil Organisation

www.vidarchives.gr
 email: vidaomada@gmail.com

Τρόποι υποστήριξης (συνδρομές/δωρεές):

Κατάθεση στον τραπεζικό λογαριασμό μας στην Εθνική Τράπεζα IBAN:
 GR8001101390000013900523450

Για αναλυτικότερες πληροφορίες ή διευκρινίσεις σχετικά με τη δυνατότητα χορηγικής συμμετοχής και υποστήριξης, μπορείτε να επισκεφθείτε την ιστοσελίδα μας στην διεύθυνση: www.vidarchives.gr/tropoi-symmetochis